

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

Sectio Tertia. De effectibus, & obligationibus Sponsalium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

SECTIO TERTIA.

De effectibus , & obligationibus Spon-
salium.

QUÆSTIO PRIMA.

De obligatione servandi Sponsalitiã promissionem.

C A S U S

Resilientis à Sponsalibus sine iusta causa.

Rodericus Sponsalia contraxit cum Milburga , modò alte-
rius amore inescatus renuit stare promissis.

Q. 1. Quale peccatum committat sine iusta causa resiliens
à Sponsalibus ?

2. An compelli possit à iudice , ut stet promissis , & num
consultum sit Sponsæ , ut in hoc urgeat suum jus ?

S Y N O P S I S.

1. Præter impedimentum publicæ honestatis alius effectus Sponsalium est
obligatio , quam inducunt.

2. Oblig.

2. Obligant graviter, etiam non jurata, ad contrahendum Matrimonium.
3. Quo tempore Sponsalia implenda sint? Referuntur duae oppositae Sententia.
4. Eadem inter se conciliantur.
5. Monitum S. Congregationis Concil. Tridentini, ut Sponsalia quàm primum impleantur.
6. An nolens implere Sponsalia, compelli possit à Iudice? Sententia negativa parùm roboris habet.
7. Affirmativa probatur.
8. Nequit tamen compelli, quando ex tali coactione timentur gravia mala, vel scandala.
9. Compellere resilientem potest etiam Iudex secularis.
10. Non est consultum, ut Sponsa nimium urgeat suum jus.

Duplex communiter assignari solet effectus, qui ex Sponsalibus oritur. Prior est impedimentum publica honestatis, de quo tractabitur, quando agetur de impedimentis Matrimonij. Alter est gemina obligatio, quam inducunt Sponsalia. Prima consistit in eo, ut promissio Matrimonij impleatur. Altera est tacita quaedam conditio suum corpus, usque dum actu Matrimonium inea- tur, integrum, & incorruptum conservandi; qui enim alteri rem promittit, tenetur eam tradere in eo statu, in quo tunc erat, quando

promissio facta est, & cavere, ne reddatur deterior.

2. Obligant verò Sponsalia, sive juramento firmata sint, sive non, etiam clam, & sine testibus contracta, sub culpa lethali ad Matrimonium contrahendum, nisi rationabilis causa superveniens ab hoc excuset. Perez disp. 6. Sect. 1. n. 2. Pirh. n. 15. de sponsal. Covarr. p. 1. de sponsal. c. 4. n. 2. Sanch. L. 1. disp. 27 n. 2. Laym L. 10 p. 1. c. 1. n. 3. Valzo disp. 1. de Sponsal pu. 7. n. 1. Tannerus to. 4. disp. 8. q. 1. dub. 3. n. 34. & hoc testante communis, & certa DD. Sententia, quidquid alii Juristarum in contrarium dicant, moti L. 1. C. De Sponsal. ubi dicitur; alij de sponsata renuntiare conditioni.

& nubere alij non prohibetur, quæ lex per SS. Canones correcta est. Nec probant suam intentionem pauci quidem è Canonistis, qui putant, Sponsalia tunc solùm obligare sub culpa gravi, quando accessit juramentum ob *c. Ex literis. 2. & c. Præterea. De Sponsal.* Sed dicendum cum Pirh. l. 6. n. 18. etsi in utroque loco mentio fiat juramenti, huius tamen Pontificem rationem non habere, sed velle, ut sponsi stent suis promissis non propter factum juramentum, verùm propter injustitiam, quæ committitur, dum Matrimonium promissum non impletur, ut apertissimè constare potest ex *c. Præterea hi. De Sponsal.* ubi Pontifex loquens de duobus, qui mutua promissione contraxerunt Sponsalia, & postea mutarunt intentum, volebantque adimplere promissum, sic ait: *hi, qui de Matrimonio contrahendo purè, & sine omni conditione fidem dederunt, commonendi sunt, & omnibus modis inducendi, ut præstitam fidem observent; quod sanè non alia de causa Pontifex præcipit, quàm quia ad fidem servandam sub gravi peccato tenentur, idque incurrunt, si non observaverint, ut advertunt Wagnereck in cit. c. Not. 1. & Barbosa ibid. n. 8. utens partic. lâ causativâ quia, nempe ut præstitam fidem servant, quia Sponsalia obligant sub culpa lethali, quasi diceret, hoc permovisse Pontificem, ut istud præciperet: vides autem, in dicto capitulo*

nullam mentionem fieri ullius juramenti; ergo, ne alios Canones al. legem ab Authoribus adduci solitos, ex Jure sufficienter constat, Sponsalia etiam non jurata sub gravi peccato obligare.

Probatur verò etiam ratione, quia omnis contractus onerosus, & reciprocus, quando versatur in materia gravi, & quæ sufficiat ad peccatum mortale, obligat sub mortali: atqui promissio mutua de futuro Matrimonio, sive Sponsalia sunt talis contractus reciprocus, & onerosus, mutua obligationem inducens *facio, ut facias &c.* & materia, in qua versantur, est gravis, cum alteri inferatur magna injuria, si non observetur: ergo Sponsalia inducunt obligationem sub mortali, & sine justa causa resiliens peccat lethally, nec potest à Confessario absolvi, quamdiu persistit in proposito non servandi suum promissum. Beja p. 1. cas. 3. de Sponsal.

3. Cæterùm quo tempore implenda sint Sponsalia, & contrahendum promissum Matrimonium, variant Authores: id certum est, quando præfixum est ab ipsismet contrahentibus certum tempus, observari debere terminum, qui mutuo contrahentium consensu est constitutus, nisi aliter iterum inter se conveniant. At quando nullum tempus est designatum, rursus opinantur complures, non obligare Sponsalia ad Matrimonium tunc statim

statim contrahendum, quando opportuna occasio fuerit, sed expectari posse, donec pars altera istud exigat, ac tum primum adesse obligationem contrahendi, si fieri commodè possit. Ita Sanch. disp. 28. Pirh. Tannerus &c. qui se fundant in *L. Debitores praesentes. C. De Pignoribus*, generale enim est, debitorem obligatum non esse ad solvendum debitum, nisi Creditor postulaverit, quando terminus praefixus non est, nisi tamen, ut ipsi Authores hujus Sententiæ limitant, exigere debitum intermittat ob nimiam verecundiam, vel metum reverentialem, vel ob ignorantiam debiti, aliamvé similem causam, quod sæpè contingit in Sponsalibus ex parte foeminarum, quæ, licet maximè cupiant Sponsalia perfici, petere tamen non audent vel ob naturalem pudorem, vel ob timorem Sponsorum, ne tædio affecti penitus desistant.

Altera Sententia huic opposita docet, hanc obligationem incipere à momento contractûs, ita ut statim teneatur contrahere Matrimonium, etiam non requisitus, quàm primum commodè potest. Ita Pontius *L. 12. c. 6. n. 1.* Coninck *disp. 22. dub. 1. n. 2.* Perez, Palao &c. Fundatur Sententia hæc in Jure, in quo statuitur, quòd omnis obligatio, quando terminus non praefigitur, statim debeatur: exemplum habemus *L. Eum, qui. §. 1 ff De V. O. & L. in omnibus, 14. ff. De R. I.* ubi dici-

tur: *in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, praesenti die debetur.* Ratio est, quia Sponsalia contracta sunt absolutè, non verò sub conditione, ut altera pars exigat: ergo nulla est ratio, cur expectare debeam postulationem partis.

Citata *Lex Debitores praesentes. C. De Pignoribus*, non facit ad rem, ut ex ea possimus concludere universaliter de omni debito, siquidem non loquitur de debito, sed de alio casu quodam speciali, nempe de distractione pignoris, ad quam à creditore procedendum non est ante debiti exactio- nem; pari modo se res habet in mutuo, & precario, ea enim non statim, ac contrahuntur, reddi debent, sed arbitrio Viri prudentis, quia aliàs nullius essent utilitatis. At verò Sponsalia velociter, & confestim impleri contrahentibus utile esse potest: non est igitur ratio, cur debeant impleri post annum, vel mensem, & non statim à die initi contractûs.

4. Hæc Sententia per se, & sistendo in rigore Juris vera est, & omnino tenenda; conciliari tamen poterunt diversæ opiniones, si dicatur cum Palao, P. Jacobo Wex *p. 5. Ariadnes Carolino-Canonica tr. 2. §. 6. n. 8.* & Tambur. *c. 1. de Sponsal. §. 1. n. 14.* obligationem implendi Sponsalia ex natura sua incipere quidem à die, quo sunt contracta, in praxi tamen regulariter excusari, qui impletionem differt, donec altera pars exigat, quemadmodum fieri solet etiam
in

in alijs debitis, usque dum creditor solutionem petat, cum enim posset promissionis impletionem urgere, & non urget, censetur tacite in dilationem consentire, dummodo tamen istud non fiat ex verecundia, timore &c. ut supra dictum est, nam sic non minus obligaberis implere Sponsalia, quam si pars altera peteret, si alia causa excusans non adsit, & habeatur implendi opportunitas.

5. Dicta hactenus confirmari possunt iustissimo monito S. Congregationis Cardinalium ad Concil Trident. Sess. 24. c. 1. de reform. Matr., uti referunt Tannerus *to. 4. disp. 8. q. 1. dub. 3. n. 35.* Gobat *tr. 10. cas. 4. de Sponsal. n. 124.*, & Gallemart, quo Parochos hortatur, ut post contracta Sponsalia curent, quamprimum à sponsis, quoad fieri potest, Matrimonium de presenti contrahi ad vitandum fornicationis periculum, quod velim, ait Gobat, *Domini Parochi sepe inculcent suis Parochianis, procrastinatio enim Matrimonij inter sponsos præbet occasionem efficacem infinitarum turpitudinum, ut prodolor! dolent Confessarij.*

6. Quæstio nunc est, an si pars una exigat, altera verò Sponsalia implere renuat, compelli ad hoc possit, aut debeat non solum à Confessario, negando absolutionem, si implere nolit, de quo dictum est n. 2. ad finem, sed etiam à Judice per censuras, aut alias poenas?

Compelli non posse, saltem quando

Sponsalia jurata non sunt, defendunt cum D. Thoma Armilla *V Sponsalia n. 7.* Rodriq. *p. 1. Summa c. 243. n. 1.* qui ait, compelli non debere, nisi pars altera fuerit infamata, Angles, & alij nonnulli. Rationem desumunt ex c. Præterea. 2. de Sponsal. ubi Pontifex ait, *commonendos esse, & modis omnibus inducendos, quin faciat mentionem ullius censuræ, vel pœnæ, & c. Requirunt eod.* Sponsam monendam potius asserit, quam cogendam, cum libera debeant esse Matrimonia, & coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere. Ad hæc si coactio fiat intentata excommunicatione, matrimonium tanquam gravi metu extortum, & legitimo consensu destitutum pro invalido habendum est *c. cum locum, de Sponsal.* ergo censuris, alijve pœnis compelli nequit.

Verum parum soliditatis habet ista probatio, nam primum capitulum duntaxat asserit, coactionem adhibendam non esse, quando Sponsalia dissolvuntur ex mutuo consensu, tunc enim vult Pontifex, monendos esse, & modis omnibus inducendos, ut præstitam fidem servent, & si non paruerint, patienter tolerandam esse eorum inconstantiam. Ita passim exponunt Authores, & colligitur ex verbis: *Si autem se ad invicem admittere noluerint.* Alter textus, qui allegatus est, non prohibet intentare centuram, dum enim ait: *monenda est potius, quam cogenda,* sensus est, ut cum Glossa exponit Dicastillo, prius monendam,

dam, & si non acquieverit, compellendam esse: ergo non prohibet, sed permittit coactionem, sed non primò, verùm post præviam monitionem. Ad tertium. Metus excommunicationis, quando iuste infligitur, non est metus cadens in virum constantem, cum culpã illius inferatur, qui eam patitur, potestque ipsemet se illo metu liberare, removendo injuriam, & observando promissum, ad quod se sponte obligavit.

7. Dicendum igitur, qui post monitionem factam recusat sine legitima causa implere fidem Sponsalium, per se, & regulariter potest, ac debet compelli à iudice, etiam intentatã censurã, sive Sponsalia juramento firmata sint, sive non. Sanch. L. 1. disp. 29. n. 4. Coninck disp. 22. dub. 2. n. 9. Engl de Sponsal. n. 12. Covarr. Laym. Dicastillo, Pontius, Gobat, Riccius in praxi fori Ecclesiast. to 4. resol. 420., & in decisionibus Curie Neapol. p. 2. decis. 184. n. 5. Pjrh. Wiestner, Perez, Tannerus, &c.

Patet hoc in primis ex recepta praxi Curiarum Ecclesiasticarum, in quibus sæpissimè hi casus occurrunt, ut pars injustè resiliens censuris Ecclesiasticis, excommunicatione, aliisque opportunis remedijs ad contrahendum Matrimonium cogatur. 2. Idem constat ex cit. c. Requisivit, & apertissimè ex c. In literis. 10. De Sponsal. ubi Alexander III. de

viro, qui promiserat Matrimonium, & resiliere attentabat, ita statuit, scribens ad Pictavientem Episcopum: Eum moneas, & si non acquieverit monitis, Ecclesiasticã censurã compellas, ut ipsam, nisi rationabilis causa obsiterit, in uxorem recipiat, ubi licet agatur de Sponsalibus juratis, perinde tamen est, etsi jurata non sint. 3. Denique patet etiam ex ratione, quia Judex ex officio tenetur procurare, ne subditi injuriam patiantur, aut, quod ex iustitia eis debetur, ipsis denegetur: at resiliens à Sponsalibus sine causa gravem injuriam irrogat parti, cum qua contraxit, eamque privat iniquè suo jure: ergo compelli potest, ac debet à iudice, ut ab injuria desistat, & Sponsalia impleat.

8. Dixi verò per se, & regulariter, quia per accidens aliquando cogendus non est injustè resiliens, ut ex cit. cc. constat, quando nimirum, attentis circumstantijs, judex prudenter arbitratur, ex invitis nuptijs gravia mala esse secutura, qualia sunt perpetuæ rixæ, dissensiones, jurgia &c. vel si adventat, tantam esse inter desponsatos animorum aversionem, ut una pars malit censuras, & omnia perferre, quàm Matrimonium contrahere, aut si timeatur denique, ob metum excommunicationis censuram quidem, sed simulatè, ac postmodum deserta uxore, & fortè imprægnatã abiturum: quando hæc, & simi-

M

lia

lia prævidentur, aut excommunicatio nihil profutura judicatur ob nimiam recusantis pertinaciam, præstat ab illa imponenda abstinere, aut, si imposta fuerit, eandem relaxare, etiam quando absolutionem ab ea non petit, nam satius est, permittere minus malum violatæ promissionis, quàm ulteriore coactione procurare mala majora coacti Matrimonij.

9. Quæres, an etiam Judex secularis possit compellere injustè resiliens à Sponsalibus?

Resp. Affirmativè, uterque enim Judex & Ecclesiasticus, & secularis compellere potest resiliens ad observandum contractum, & ubi culpa notoria est, utriusque cumulativè competit inflictiio pœnæ: si autem primùm instituendum sit examen de valore Sponsalium, aut de causa dissolvendi, aut infidelitas alterutrius partis non manifesta sit, sed primùm probari debeat, tunc istud ad judicem secularem non spectat, nam ejusmodi causa Matrimoniales, in quibus non de facto, & executione Sponsalium, verùm de jure illorum agitur, privativè pertinent ad forum

Ecclesiasticum. Gobat *l. c.* n. 132. Palao *pu.* 8. n. 6. Pontius, Sanch. &c.

10. Ex istis omnibus facilè apparet, quid Sponsæ sit consulendum, quæ parata est, jus suum urgere, videlicet, licitè quidem posse hoc ipsam tentare, consultum tamen non esse in istis circumstantijs, ut Sponsum valde urgeat ad fidem servandam, cum experientia quotidiana doceat, coacta Matrimonia solere exitus intelices habere; similiter neutiquam expedire, ut urgeat, ne absolvatur ab excommunicatione, si lata in ipsum est, aut rigidè, & instantè per eandem ad Matrimonium compellatur, quia vel consequetur Matrimonium perturbatum, vel fîdium, eritque periculum, ne metu cœturæ compulsus consensum simulet, at postea defloratâ Sponsâ discedat, fugamque arripiat: consultius ergo est, ostendere, quòd ipsa causam resiliendi ei non dederit, atque ita urgeat, ut satisfaciat sibi pro damnis, quæ incurret ob ejus perfidiam, eumque sic dimittat, quod consilium pluribus se dedisse, testatur Gobat *n.* 134.

Quæ

QUÆSTIO SECUNDA.

Quantam Sponsi habeant obligationem conservandi se incorruptos ad futuras nuptias?

C A S U S

Sponsa fornicantis.

Callinia Sponsa Sulpitij peccat carnaliter cum Gundemaro.

Q. An debeat specialiter aperiri hæc circumstantia in confessione?

S Y N O P S I S.

1. An fornicatio Sponsæ sit adulterium?
2. Defenditur Thomas Sanchez contra Basilium Pontium.
3. Concluditur, & probatur, fornicationem Sponsi, vel Sponsæ non esse adulterium, cum annexis corollarijs.
4. An saltem contineat specialem malitiam, ita ut circumstantia ista, quòd Sponsa sit, vel Sponsus, debeat specialiter in confessione manifestari?
Refertur prima Sententia negativa.

M 2

5. Refer-

5. Refertur secunda Sententia, quæ dicit, hanc circumstantiam manifestandam esse ex parte Sponsæ, non verò ex parte Sponsi.
6. Scaturitur tertia Sententia, hanc circumstantiam ex utraque parte continere gravem malitiam præter peccatum luxuria, esseque specialiter in confessione aperiendam.
7. Respondetur ad argumenta opposita.
8. Gravius peccatum est ex parte Sponsæ, quàm Sponsi.

Etum est in casu præcedente, ex Sponsalibus oriri obligationem abstinendi ab omnibus ijs, quæ facta à conjugè, essent contra fidem Matrimonij, adeoque servandi corpus suum futuro conjugi incorruptum, quam obligationem si violet Sponsa, peccando carnaliter cum alieno, adulterij ream pronunciant è Juristis complures apud Sanch. L. 1. de Matr. disp. 2. & Jul. Clarum L. 5. recept. Sentent. §. Adulterium. n. 8. cum quibus è Theologis sentit Paludanus in 4. dist. 27. q. 1. a. 3. n. 17. Probant autem opinionem suam ex L. Uxor. 13. §. 3. ff. Ad L. Jul. de Adult. Divi Severus, & Antoninus rescripserunt, etiam in Sponsa hoc idem vindicandum, quia neque Matrimonium qualecunque, nec spem Matrimonij violare permittitur.

2. Sanchez l. 6. negat, à Spon-

sa de futuro committi adulterium, atque, in dicta lege, dum idem crimen etiam in Sponsa vindicandum asseritur, intelligi Sponsam per verba de præsentibus, nondum cognitam, cum hac enim æquè committitur adulterium, sicuti cum uxore jam cognita. Ob hanc responsionem indignis modis vapulat Sanchez à Basilio Pontio L. 12. c. 6. n. 6. Erat autem hic turpiter Sanchez, ait Pontius, more suo ferè ubique justo acerbius dentes infigere solitus, ubi opinioni suæ Thomam Sanchez contrarium reperit; Certè in solo citato capite non admodum magno præter hunc locum adhuc quater utitur ejusmodi phrasibus n. 1. bis; cujus oppositum immeritò docuit Th. Sanchez &c. itaque perperam suam doctrinam ex dicta lege colligit Sanctius n. 4 non attendit Sanchez, textum hunc ex c. 2. non esse ad rem, de qua agimus. n. 8. ridiculè Thomas Sanchez censet &c. Minor profectò tam indignè tractari à Pontio

Pontio Authorem de re literaria optimè meritum, de quo dixisse scribitur Clemens VIII. Pont. Max. nulum unquam authorem extitisse, qui dubias de Matrimonio controversias uberius, & accuratius enodasset; & Felician. Oliva p. 1. ser. Eccles. q. 29. n. 13. in fine vocat eundem doctissimum, ac diligentissimum in scrutandis opinionibus Doctorum, ut ideo pro multis sufficiat eum allegare. Quantum, obsecro! discrepant ista encomia à dictis Pontij! ut non immeritò jam pridem acerbam ejus crisin averfati sint Castro-Palao disp. 2. de Sponsal. pu. 13. § 6. n. 7. in fine. ubi ait, unicam finem Basilij Pontij in scribendo fuisse, non tam investigare veritatem, quam dictis Thomæ Sanchez contradicere, & Dicastillo disp. 4. de Matr. dub. 2 n. 25. Vnde non potest, inquit, non displicere Basilio Legionensisi, qui immeritò invehitur in Thomam Sanchez, cujus tractatum amala contentione comatus est superare, ad quem tamen longo intervallo attingere non potuit.

Verùm se ipsum vindicat Sanchez, quia, dum ait n. 3. concedi quidem in dicta lege vindictam Sponso, non ratione adulterij, sed quia per violationem Sponsæ atrox ipsi injuria illata est, per verba subsequents aliquid nihil videtur velle dicere, quam si quis urgeret, in dicta L. vocari idem crimen uxoris, & Sponsæ violationem, adeoque esse adulterium, verum hoc esse, si in textu citato no-

mine Sponsæ intelligatur Sponsa per verba de præsentem, necdum cognita, juxta id quod dicit Glossa in ead. Discretionem De eo, qui cognov. consang. V. reatum adulterij: & est hoc notabile, quòd adulterium committitur cum Sponsa nondum cognita à viro, quo sensu dum loquitur cum Glossa Sanchez, sanè non turpiter errat, ut Pontius cavillatur.

3. Dicendum itaque, fornicationem Sponsi, vel Sponsæ de futuro non esse adulterium. Ita cum Sanch. & Julio Claro communis aliorum, Ratio est, quia per talem concubitum non violatur torus alienus, qui Sponsis necdum conceditur ante Matrimonium atqui adulterium est violatio tori alieni, ut illud definit D. Th. 2. 2. q. 154. 4. 3. C. ergo nulum à Sponsis committitur adulterium. item L. Inter. 6. §. 1. ff. Ad Leg. Jul. De Adult. dicitur: propriè adulterium in nuptam committitur: at Sponsa non est nupta, sed neptura: ergo &c. Denique etiam lex superior adducta ab adversarijs, si benè consideretur, potiùs contrarium dicit, apertè enim distinguit violationem Matrimonij, qua est adulterium, à violatione Sponsalium, etsi dicat, utrumque delictum esse puniendum, quod nemo negat.

Ex his porrò deduces. 1. liberos ex tali concubitu natos non esse spurios, sed naturales legitimos, quia solum impedimentum dirimens Matrimonium inter parentes efficit filios

filios spurios, inter istos autem valide, esto illicitè, Matrimonium contrahi potest, unde neque illi sunt Spurij, qui nati sunt ab habente votum simplex castitatis. Laym. Palao, Coninck, Hurtad.

Deduces 2. non excusari ab excommunicatione, qui percutit Clericum deprehensum in fornicatione cum Sponsa de futuro, quamvis eam non incurrat, qui percutit turpiter inventum cum uxore juxta c. 3. De Sent. Excommun. quod à Glossa in *cit. c. v. cum vxore*. merito extenditur ad Sponsam de presenti, ad Sponsam verò de futuro nullo modo. Gobattr. 10 de Sponsal. n. 6. & expressis verbis Covarr. 4. Decret. p. I. c. I n. 16.

Deduces 3. pari modo non evadere irregularitatem ex homicidio, qui alienum occidit, quem reperit cum sua Sponsa carnaliter peccantem, etsi juxta Laymannum, & alios irregularis non fiat, qui occidit in turpi flagitio deprehensum cum Matre, uxore, sorore, vel filia, sed hoc in alijs personis ulterioribus, eum non ita propinque attingentibus, uti est Sponsa de futuro, non procedit.

4. Postquam igitur ostensum est, fornicationem Sponsi, vel Sponsæ non esse adulterium, exoritur novum dubium, an saltem in se contineat malitiam specie distinctam à simplici fornicatione, ita ut hæc circumstantia debeat specialiter in confessione aperiri?

Circa hoc triplex est Sententia, quarum quamlibet Card. de Lugo ait esse probabilem, nec esse facile, aliquam ex ijs efficaci argumento impugnare. Disp. 16. Sect. 4. de Sacrament. S. 5. n. 178.

Prima docet, esse solum peccatum intemperantiæ, nec continere in se ullam injustitiam, unde hanc circumstantiam Sponsi vel Sponsæ non necessariò in confessione esse manifestandam, cum opus non sit, aperire eas circumstantias, quæ speciem non mutant, juxta probabiliorum Sententiam. Ita Covarr. l. c. n. 18. Henriq. L. 11. c. 13. n. 4. Vivaldus in candelabro aureo tit. 16. de Sponsal. n. 10. Basilius Portius L. 12. de Sponsal. c. 6. n. 8. Tannerus to. 4. disp. 8. q. 1. dub. 3. n. 42. & alij plures, quam Sententiam referunt aliqui, etiam Azor agnovisse pro probabilioris, sed falluntur in hoc, namque is tom. 3. L. 3 c. 4. q. 6. dum refert Sententiam Covarruviæ, hæc subdit: licet alij ab eodem Covarruvia citati, oppositum senserint, satis probabilis: non ergo agnoscit Azor pro probabilioris hanc Sententiam, sed oppositam. Ratio istorum est, quia non violatur fides in Sponsalibus data, hæc enim data est solum ad contrahendum suo tempore Matrimonium cum ipso, & non cum alio, non autem, quod nolit cum alijs fornicari, quod promissum non obstante fornicatione adhuc impleri potest: ergo præter peccatum luxuriæ non datur
hic

hic aliqua specialis infidelitas, sicuti si quis promisit ingredi certam aliquam Religionem, & postea fornicetur, nullam admittit infidelitatem contra suum promissum. Sed neque datur hic praeter peccatum intemperantiae aliqua distincta injustitia, quia, dum alteri concedit usum sui corporis, non tradit alienum, cum per sola Sponsalia necdum tradiderit Sponso suum corpus, aut jus eo utendi: ergo nulla committitur injustitia.

5. Altera Sententia docet, ejusmodi fornicationem non solum esse peccatum contra temperantiam, sed esse peccatum mortale etiam contra justitiam, si fiat ex parte Sponsae, non autem, si facta sit ex parte Sponsi, adeoque hanc circumstantiam debere exponere in confessione solum Sponsam, quando ipsa fornicata est, sicuti & illum, qui fornicatus est cum Sponsa aliena, non verò si Sponsus fornicationem commisit cum alia quapiam soluta, quae nulli desponsata est. Ita docet Sanch. *L. 1. disp. 2. n. 6.* Filliuc. *tract. 10. c. 7. q. 1. n. 233.* Fagundez *L. 2. de praecip. Eccles. c. 3. n. 20.* Molina *to. 4. de iust. tr. 3. disp. 93. n. 8. ad finem*, Rodriq. Bonac. & plures alij, unde miror, ausum fuisse dicere Basilium Pontium *l. c. n. 8.* ridiculè ita censere Thomam Sanchez, cum videamus, Sententiam istam tot viros doctos fuisse amplexatos, quod nequaquam fecissent, si esset ista explosione digna, Ratio autem hujus

doctrinae est, quia illa fornicatio est Sponso graviter injuriosa, tum ob infamiam, quam incurreret, si ducat corruptam ab alio, quae tanta est, tantumque aestimatur probrum, ut vix sit ullus, etiam infimae sortis, qui sciens Sponsam esse ab alio defloratam, eam ducere velit, cum notabiliter vilior reddita sit, tum quia insuper conjunctum est periculum, ne Sponsus prolem alere debeat alienam, tanquam suam, & habere haeredem. Econtra si Sponsus fornicetur cum alia, non redditur ipse in hominum aestimatione notabiliter vilior, neque accedit Sponsa simile periculum, neque infamia, consequenter non nisi levis quaedam injuria ipsi inferatur, etiam in eorum Sententia, qui dicunt, hujusmodi fornicationem continere specialem malitiam injustitiae contra jus Sponsae acquisitum per Sponsalia in corpus Sponsi; cum igitur haec injustitia sit solum venialis, non necessariò illius facienda est mentio in confessione.

6. Tertia Sententia asserit, fornicationem tam Sponsae, quam Sponsi esse grave peccatum injustitiae, distinctum à simplici fornicatione, quocirca hanc circumstantiam ab utroque esse aperiendam, quae Sententia ex omnibus videtur probabilior, eamque tenent Palao *disp. 1. de Sponsal. pu. 7. n. 6.* Coninck *disp. 22. dub. 1. n. 6.* Hurtadus *disp. 1. de Matrim. difficult. 2. n. 6.* Dicastillo *disp. 1. de Matrim. dub. 46. n. 663.*
Wielner

Wicftner n. 57. de Sponsal. Præ-
 posit. q. 6. de Matr. dub. 3. n. 23.
 Ratio est, quia fornicatio tam ex
 parte Sponsi, quam ex parte Sponsæ
 præstat parti innocenti sufficientem
 occasionem, ut delinquentem re-
 pudiet, & Sponsalia dissolvat c.
Quemadmodum. De iurejur. ergo, cum
 dissolutio Sponsalium, & repudia-
 tio delinquentis sit aliquid grave,
 & repulso non leviter nocivum, de-
 bet fuisse commissa gravis injustitia,
 & injuria, ex qua oriatur hoc jus
 resiliendi. 2. Probat. Fornica-
 tio commissa à Sponso, æquè est
 contra jus Sponsæ, quod habet in
 corpus Sponsi, quam illa peccet
 fornicando contra jus Sponsi, quod
 habet in corpus Sponsæ, nam ambo
 sibi mutuò dederunt fidem in con-
 tractu Sponsalium de usu corporis
 sibi tradendi, & nulli alteri, &
 hoc secundum quidem non solum
 per Matrimonium, sed multò magis
 per fornicationem, eò quòd ista lon-
 gè fœdior, & abominabilior sit.
 Præterea fornicatio Sponsi præbet
 Sponsæ occasionem gravis tristitiæ,
 dum videt, aliam fœminam à Spon-
 so plus diligi, potestque meritò
 suspicari, etiam post contractum
 Matrimonium se minus amandam
 esse à Sponso, quæ quidem tristitia
 eò graviore est, quia videt, in fer-
 vore primi amoris Sponsum alienis
 amoribus esse implicitum, & fortè
 magis, quam suo, quod potest mo-
 vere cordatam fœminam, ut malit

millies Sponsalibus renuntiare,
 quam rali viro nubere.

Denique sæpè periculum est, ne
 proles nascatur ex fornicatione
 Sponsi, quæ postea ali debeat com-
 munibus sumptibus, vel si etiam
 alatur sumptibus Sponsi solius, id
 tamen non fiat sine præjudicio Spon-
 sæ. Accedit, quòd ista proles fu-
 tura sit invisæ oculis uxoris, & iden-
 tidem refectura memoriam deli-
 cti sui mariti, unde nascetur aver-
 sio animi, dissidentia, novæ suspi-
 ciones, Zelotypia &c. continet er-
 go etiam fornicatio Sponsi non le-
 vem in se malitiam.

7. Rationes in contrarium ad-
 ductæ n. 4. & 5. facile dissolvuntur;
 quippe hucusque satis ostensum est,
 per fornicationem sive Sponsi, sive
 Sponsæ graviter violari datam fidem
 Sponsalium, & veram injustitiam
 committi contra jus acquisitum in
 corpus Sponsi, vel Sponsæ: esto
 enim neuter adhuc habeat jus in
 corpore alterius, atque ita per for-
 nicationem non dari alteri usum cor-
 poris alieni, habet tamen jus ad
 rem per Sponsalia sibi acquisitum,
 per quæ sibi invicem sunt polliciti
 non solum dare corpus in Matri-
 monium, sed sibi etiam simul, sal-
 tem implicite, promiserunt, serva-
 re corpora illibata usque ad Matri-
 monium, nec ulli alteri permitte-
 re illius usum, consequenter non
 fornicari, quia traditio, quæ fit al-
 teri per copulam fornicariam, par-
 ti

ti innocenti multò detestabilior est, quàm traditio Matrimonialis. Præterea, quando res quæpiam debetur alicui ex contractu, peccat procul dubio contra justitiam, qui rem istam concedit alteri ad usum illi nocivum, cui promissa est, vel ex contractu debita, v. g. si equus mihi sit debitus ex contractu, quamvis necdum illius ego dominus sim, grave injustitiæ crimen adversus me committeret, qui oculum ipsi erueret; ergo cum corpus Sponsorum sit ex justitia debitum, licet necdum sit traditum, abusus illius per fornicationem summè nocivus, & infestus parti innocenti, ultra delictum fornicationis continet insuper crimen injustitiæ, & sic ea circumstantia specie diversa necessarid in confessione aperienda est.

Paritas adducta de Religione non facit ad rem, quia votum Religionis fit Deo, non religioni: cum ergo religio per hanc promissionem necdum acquisiverit ullum jus, etsi talis fornicando peccet contra castitatem, non tamen peccat contra justitiam, inferendo religioni injuriam, nec peccat contra suum votum, nisi per hoc se redderet minùs

aptum ad ingressum religionis: satisfacit igitur, si dicat confessario, se esse fornicatum.

Præterea nihil probat id, quod ajunt Authores secundæ Sententiæ, ex fornicatione Sponsi non oriri Sponsæ ullam infamiam, quia istud non impedit læsionem juris, in quo consistit injustitia, aliàs etiam adulterium ex parte viri commissum non esset injustitia, quia rarò ex illo infamia uxori proveniet: similiter ista injustitia etiam per hoc non tollitur, quòd fornicatio sive Sponsi, sive Sponsæ occulta sit, quidquid dicat Perez *disp. 6. sect. 4. n. 10.* quamvis concedam, quando penitus occulta est, non esse obligationem defectum istum manifestandi alteri parti innocenti, de quo alibi agetur.

8. Istud interim non negaverim, gravius esse peccatum ex parte Sponsæ, quia redditur ipsa multò vilior, estque viro multò probrosius, si ducat ipse corruptam, quàm Sponsæ, si nubat viro, qui fornicatus est, unde in communi æstimatione gravior censetur injuria, quòd Sponsa fornicetur, quàm Sponsus, cum major requiratur honestas in scæminis, quàm in viris.

N

Quæstio

QUÆSTIO TERTIA.

Quænam sint licita Sponsis ante
nuptias ?

C A S U S

Frequens, & ferè quotidianus.

Silverius, & Rutilia Sponsi de futuro frequenter se invicem amplexantur, & deosculantur, de quibus, & de tactibus se accusant in confessione,

Q. An sine peccato, saltem mortali, fieri ista poterint ?

S Y N O P S I S.

1. *Amplexus, oscula, & similia Sponsis de futuro licita esse, plures Auctores docent.*
2. *Discernuntur certa ab incertis, ac primò quidem ista illicita sunt, si fiant cum periculo pollutionis, aut tactus exercentur in partibus inhonestis.*
3. *Præterea nullo modo licent Sponsis de futuro sub conditione.*

4. *Oscula,*

- 4i Oscula, amplexus &c. in signum benevolentia, & honesti amoris testimonium culpâ vacant.
5. Si fiant ex joco, & levitate animi, per se loquendo, peccatum veniale non excedunt.
6. Oscula, amplexus &c. habita inter solutos ob delectationem sensualem sine periculo ulterioris consensûs, aut pollutionis, non excusantur à peccato mortali, ut patet ex prohibitione Alexandri VII.
7. Damnata hæc propositio oritur ex ea, an detur in re venerea parvitas materia, quæ Sententia in Societate IESV specialiter prohibetur.
8. Distinguitur delectatio sensibilis à sensuali, sive carnali.
9. Concluditur, neque Sponsis de futuro licita esse oscula, amplexus, tactus &c. ex causa delectationis sensualis, æquè parùm, ac alijs solutis.

I.

Venit non rarò, ut in confessione se accusent de osculis, tactibus, & amplexibus etiam ijs, qui inter se contraxerunt Sponsalia de futuro: alij e contra tam parùm sibi hæc ducunt scrupulo, ut pro indubitato habeant, licere ista Sponsis tanquam effectus quosdam initorum Sponsalium, quin imò Doctores non pauci, etiam magni nominis, defendunt, oscula, amplexus, aliosque tactus carere saltem peccato mortali inter Sponsos de futuro, tametsi intendant eam delectationem sensitivam, quæ ex ipsis osculis, amplexibus &c. oritur, dummodo impu-

dici non sint, & ex ijs non oriatur periculum copulæ, aut consensûs in illam, vel pollutionis. Ita Sanch. L. 9. de Matr. disp. 46. n. 48. Sà V. Luxuria. n. 13. Navarr. in Manuali c. 16. n. 11. Toletus L. 5. Summa c. 14. Cajetanus in summula V. Sponsalitia, & 2. 2. q. 154. art. 4. Lopez p. 1. Instructoriij c. 54. §. peccant Parentes. Bonac. q. 4. de Matr. pu. 9. n. 6. Salas in clavi Regia L. 8. c. 6. n. 1. Valentia to. 3. disp. 9. q. 3. pu. 3. ad finem §. sentit tamen. Fagundez L. 9. in Decal. c. 5. n. 1. Diana p. 2. tractu 17. resolut. 6. & plures alij ab his citati. Ratio istorum AA. est, quia sicuti Matrimonium cohonestat copulam, ita Sponsalia, quæ sunt quoddam Matrimonij initium, censenda sunt

sunt cohonestare eas actiones, oscula nempe, amplexus, tactus, locutiones amatorias &c. quæ sunt inchoatio quædam copulæ, & quasi via ad ipsam, nam ex eo, quod per Sponsalia inchoatum sit Matrimonium, datur de præsentibus ex natura rei major facultas ad aliquas actiones, quæ ad copulam ordinantur; ergo ista licita sunt, præsertim quia sic magis fovetur amor in ordine ad Matrimonium; hinc Navarrus, & Toletus supra citati, uti & Filliuc. ac Tambur. L. 7. in Decal. c. 3 §. 5. n. 61. dicunt absolute, hæc sine peccato fieri, etiamsi fiant propter delectationem in illis residentem, modò, ut diximus, absit periculum copulæ, vel consensus in illam, aut pollutionis. Alij verò minùs indulgentes, qui allegati sunt, excusant saltem à gravi, seu mortali peccato, è quibus Sayrus sub dubio loquitur cit. loc. etiamsi propter delectationem fiant, peccata mortalia non erunt, sed aut nullum omnino peccatum, aut solum veniale.

2. Priusquam dicatur, quid hæc in re sentiendum sit, aliqua oportet præmittere, ut certa ab incertis secernamus; ac primò quidem certum est, non excusari Sponfos à mortali peccato, si tactus illi sint impudici, fiantque in partibus venerendis, seu inhonestis, ut omnes Authores, etiam supra allati, fatentur, quia hoc modo sunt dispositiones proximiores copulæ: ad eam-

que proximè ordinantur, ac proinde ejusmodi actiones illis duntaxat licitæ sunt, quibus licita est, & permessa ipsa copula conjugalis. Idem est, si fiant cum periculo, ne progrediantur ulterius ad concubitum, aut consentiant in delectationem veneream copulæ, vel cum periculo pollutionis, tunc enim ij tactus, & delectatio ex ijs tactibus, amplexibus, osculis &c. habita essent peccatum mortale, quia & copula, & pollutio respectu Sponsorum de futuro sunt peccata lethalia; quin imò ipsis etiam conjugibus illiciti sunt tactus impudici, nec exercentur sine peccato mortali, si hoc fiat solius voluptatis gratiâ, nec alia justa causa adfit, & ipsi prævideant, ex illis secururum esse periculum pollutionis, etsi eam directè non intendant, neque sit periculum directi consensus in illam, ut cum Sporero docent AA. communiter, quale periculum quia rarò abest in Sponsis, hinc etiam ex patronis relatæ Sententiæ diligenter monet Valentia, à talibus tactibus, osculis, amplexibus communiter esse ipsis abstinendum; Navarrus verò, & Lopez horrantur Parentes, ne Sponfos permittant solos secreto agere, & absque arbitris, quia periculum est, ne deveniant ad tactus impudicos, aut incurrant enarrata pericula.

3. Certum est 2. prædictos tactus etiam non impudicos, amplexus, & oscula

oscula intenta ex delectatione sensitiva, seu sensuali, quæ ex illis capitur, non esse licita, nec à mortali excusari in Sponsis, qui contraxerunt Sponsalia de futuro cum impedimento consanguinitatis, affinitatis, aliòve simili sub conditione, si Papa dispensaverit, ut iterum fatentur ij quoque Doctores, qui inter Sponsos absolutos ista licere docent, ut expressè habet Fagundez *l. c. n. 2.* Sanch *n. 48. ad finem*, & Perez *disp. 13. de Matr. Sect. 6.* Ratio est, quia, donec illa conditio in re ponatur, & impleatur, revera Sponsalia non sunt, sed erunt talia, conditione impletâ. Confirmantur dicta ex *c. Vnic. De Sponsal. in 6.* ubi deciditur, ex Sponsalibus conditionalibus ante impletam conditionem non oriri impedimentum publicæ honestatis, eò quòd nondum valida sint: ergo qui ita contraxerunt, antequam dispensatio obtineatur, & impleatur conditio, Sponsi non sunt, consequenter ipsis etiam in priori Sententia illicita sunt oscula, tactus &c.

4. Certum est 3. oscula, amplexus, & tactus non impudicos, sed tales, quibus etiam verecundi palam sine pudore uti solent, quando fiunt in signum benevolentiae secundùm patriæ consuetudinem ad conciliandum, & fovendum mutuam amorem, vel contestandam honestam amicitiam, etiam inter non Sponsos vacare omni culpâ, cum

nulla in illis sit turpitudine, sed castus amor, etiam si aliquando in ijs exurgat motus aliquis sensualitatis, & delectatio venerea, dummodo is reprimatur, & nullus præstetur consensus. Ita expressè D. Th. *2. 2. q. 154. a. 4. in C.* Dominicus Viva in *Thesibus damnatis propos. 40. prohibita ab Alexandro VII. n. 3. & 15.* hæc enim cohonestantur à fine honesto, ob quem fiunt: hinc sine peccato, etiam veniali, potest frater suam sororem, & consanguineus consanguineam peregrè venientem amplectari, & osculari ad testandam lætitiâ istius adventûs, etiam si oriatur magna Spirituum commotio, modo desit periculum consensus, & ex eadem causa potest Sponsus amplecti, & osculari suam Sponsam, ad conciliandum, & fovendum mutuam amorem in ordine ad contrahendum Matrimonium, atque à fortiori, si aliàs haberetur pro inurbano, & austero, nam fiunt ista ex fine honesto, unde ab eo cohonestantur. Perez *disp. 9. Sect. 6. n. 4.* Arfdekin *to. 2. p. 2. tract. 5. c. 6. n. 12.* Illfung *tr. 4. disp. 1. n. 67.* Reifensuel *tract. 9. q. 7. n. 75.* Rebelius &c.

5. Certum est 4. Oscula, amplexus, tactus, si fiant ex joco, vel quadam animi levitate, non verò causâ delectationis veneræ, uti quandoque contingit in choreis, venialem culpam non excedere per se loquendo, ut præter Sanch. docent

Laym.

Laym. L. 3. Sect. 4. n. 10. Reiffenstuel l. c. n. 80. Less. L. 4. de Iust. c. 3. n. 62. Steph. à S. Paulo Theol. Mor. tr. 1. disp. 5. dub. 3. n. 26. Baldellus L. 3. disp. 14. n. 8. & communis. Dico tamen *per se loquendo*, quia subinde ratione scandali, vel periculi labendi in gravius peccatum possunt esse peccatum mortiferum, quod tunc vix solet abesse, quando ejusmodi oscula figuntur cum ardore, & mora, aut sapius in appressis genis, ac facie replicantur, ubi morale periculum est libidinis, & ordinariè mortalis culpa contrahitur, teste Sporer *tract. I. proam. in Decal. c. I. n. 19.* Præterea adhuc istud bene limitat Laym. ut nempe ejusmodi tactus, imò & aspectus non sit valde impudicus, v. g. partium verendarum, sive deinde hic tactus fiat immediatè supra carnem, sive supra vestimenta, quia tum ex objecto magnam deformitatem habet, tum gravi periculo hominem exponit, cum ex natura sua ad venerem delectationem tendat, eamque valdè excitet: excusat verò Navarr. in *Manuali c. 14. n. 42.* à peccato mortali tactus ex joco, & levitate factos circa mamillas, seu ubera mulieris, verùm etsi, hos aliquando culpam venialem non excedere, negare non velim, plerunque tamen videntur esse admodum periculosi tum ratione scandali, tum quia tales sunt, quos casti, & pudici vitare solent, & abominari, eosque in

præsentia honestorum quisque, etiam minus pudicus, veretur exercere.

6. Denique certum est 5. oscula, amplexus, tactus inter solutos, qui exercentur ob delectationem venerem, ita ut non sistatur in ipsa delectatione, quæ ex osculo, vel amplexu percipitur, sed per eam ulterius intendatur ipsa copula, vel delectatio morosa de ipsa, vel si exercentur cum periculo talis delectationis, aut pollutionis, grave peccatum continere, nec erit, qui neget, committi per ista culpam mortiferam. Quòd si verò hæc habeantur ob solam delectationem carnalem, ac sensualem, quæ ex ipso osculo, vel amplexu percipitur, ita ut in illa sistatur, nec intendatur ulterius ipsa copula, aut delectatio morosa de illa, licet etiam absit periculum ulterioris consensûs, aut pollutionis, quidquid aliqui docuerint, dicendum est absolutè, etiam sic à peccato mortali non excusari.

Certitudo istius assertionis manifesta est ex prohibitione Alexandri VII. dum condemnavit sub excommunicatione lata Sententiæ Pontifici reservata hanc propositionem, quæ est inter prohibitas quadragesima: *Est probabilis opinio, quæ dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem, quæ ex osculo oritur, secluso periculo consensûs ulterioris, & pollutionis.*

7. Sententia hæc ortum suum habuisse videtur ex eo, quòd aliqui defenderint, dari etiam in rebus Veneris

nereis parvitatem materiæ, quæ à peccato mortali excuset. Talem esse, modicam delectationem Veneream, etiam deliberatè questam, docuit Caramuel in Reg. D. Benedicti disp. 69. Franc. Aravio, & alij apud Dianam p. 7. tr. 11. resol. 28. cum igitur putarent complures ex Authoribus, osculum ob solam carnalem, & sensualem delectationem habitum, secluso periculo ulterioris consensûs, & pollutionis, esse materiam levem, tum ante, tum post Caramuelem docuere multi, ejusmodi osculum non excedere culpam venialem, pro qua Sententia citatur Martinus de Magistris, Soto, Ledesma, Jac. Marchantius &c. sed hæc opinio hodierno tempore defendi nequit, licet alterum in hac propositione à Pontifice non decidatur, an nempe detur materiæ parvitas in re Venerea, quam tamen non dari, neque admitti posse, aliunde probatur, quia videlicet ejusmodi oscula, tactus, amplexus, & similia, exercita ob carnalem, & sensualem delectationem ex natura sua disponunt ad copulam per commotionem Spirituum generationi subservientium, idque multò magis, quàm delectatio morosa, quæ in sola mente consistit, cum ista delectatio se diffundat in corpus; præterea quia per hanc Spirituum commotionem, & resolutionem seminis tendit, & disponit proximè in ejusdem emissionem, quæ extra actum

conjugalem graviter illicita est, & abominanda pollutio: non potest proinde non esse peccatum mortale tum ipsa ista pollutio, tum delectatio sensualis ad ipsam non tantùm remotè, sed proximè disponens, nam quantumcunque parva sit materia, jam continetur in ea tota malitia immunditiæ, quemadmodum ea continetur in delectatione morosa, sive illa duret per unicum instans, sive per horam: non ergo datur in re venerea parvitas materiæ, quæ stet cum plena deliberatione, & tamen à peccato mortali excuset. Unde meritò in Societate nostra in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis P. Claudius Aquaviva Præpositus Generalis nostris præcepit: *ne ullus è Societate publicè, aut privatim non modò ut veram, vel probabilem, sed nec ut tolerabilem quædam doctrinam ulla ratione doceat, aut sibi placere significet, aut secundùm illam consilium cuiquam det, scilicet in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè questam propter levitatem materiæ excusari à peccato mortali, quod præceptum deinde Congregatio IX. Generalis decreto 24. iterum confirmavit.*

8. Antequam nunc deveniamus ad ultimam decisionem, adhuc faciendum est discrimen in supra citata propositione prohibita inter delectationem sensibilem, & delectationem sensualem sive carnalem, quod in multis occurrentibus dubiis
servi

servire poterit. Differt itaque delectatio sensualis à delectatione merè sensibili, quæ non est simul carnalis, quòd illa sentiatur in carne cum commotione Spirituum subservientium generationi circa partes libidinosas, & hac de causa vocatur etiam delectatio carnalis; at delectatio merè sensibilis ea est, qua solum placet tactus, seu actio tactiva, ut tactiva est, vel visus v. g. proprii corporis, vel alieni absque ulla libidine, ob proportionem, vel connaturalitatem cum organo tactus, vel visus, veluti quando tangitur res blanda, vel mollis, v. g. felis, holosericum &c. vel quando videtur res pulchra, ut pulcher equus, pratium, flos &c. quæ naturaliter delectant, vel quando mater osculatur suam infantem &c. hæc delectatio sensibilis, sive sensitiva, ut sensitiva, sistens præcisè in tactu, vel visu, si non ordinetur ad finem malum, & non exponat hominem periculo delectationis sensualis, omni culpâ vacat; si autem fiat ex levitate quadam animi, vel curiositate, ut si v. g. ex levitate quadam animi inordinata manum alterius tangam, pulchram faciem aspiciam &c. erit peccatum veniale. De quibus videri potest Dominicus Viva in *Thesibus damnatis*, Propos. 40. *Alexandri VII.* & alij Authores,

9. Cum igitur ex dictis pateat, qualia oscula, tactus amplexus inter solutos prohibeantur, nunc tan-

dem concludendum est, an ea saltem Sponsis de futuro absolute, & propriè talibus, id est, qui sine conditione contraxerunt, permissa sint, uti permissa esse affirmant Authores Sententiæ supra relatæ n. 1?

Dicendum, Sponsis de futuro nullo modo licita esse oscula, amplexus, tactus &c. etiam non impudicos, si fiant causâ delectationis sensualis, quæ residet, & percipitur in his ipsis osculis, vel amplexibus &c. sed ista omnia æquè ipsis interdicta esse, ac alijs, qui Sponsalia non contraxerunt, sed penitus soluti sunt, neque vacare culpâ mortali. Ita Viva l. 6. n. 23. Rebellus de obligat. Inst. L. 3. q. 19. Mendo in *statera* dissert. 5. q. 12. Hurtad. disp. 10. de Matr. difficult. 10. n. 48. Perez disp. 13. Sect. 6. n. 5. Reiffenstuel tr. 9. q. 7. n. 26. Taberna tr. 1. c. 5. §. 1. q. 6. ipseque etiam Bonacina l. c. Sententiam hanc dicit esse tutiorem, & probabiliorem, Dicastillo disp. 9. de Matr. dub. 16. n. 193. & L. 1. de Inst. disp. 3. dub. 15. n. 217. Gobat tract. 10. n. 670.

Probatnr, quia solutis, ut ostensum est, non licent ejusmodi oscula, & amplexus, cum ipsis interdicta sit copula, ad quam ea sunt dispositio: ergo illicita quoque sunt, & à mortali non excusantur in Sponsis de futuro, cum copula inter eos æquè sit illicita, ac in alijs solutis; nec dici potest, quòd ista cohonestentur per promissionem futuri Matrimonij,

trimonij, quia promissio Sponsalia futuri Matrimonij jus nullum præbens tribuit in corpore alterius in ordine ad copulam, consequenter neque ad actus istos, qui ex natura sua ad illam ordinantur, & sunt suo modo illius inchoatio: nam esto, quod vocentur Sponsalia inchoatio quædam Matrimonij, certè per hoc non præbent jus ad inchoationem copulæ, quemadmodum nec inchoatio alterius cujuslibet contractus jus ullum mihi tribuit ad usum rei, quæ mihi necdum tradita est, v. g. ob inchoatam venditionem domus, aut vineæ non licet mihi statim usurpare domum, aut fructus vineæ decerpere, antequam fiat traditio, & cui Rex promissit, quod ipsum velit constituere Judicem, nequit is eapropter ante adeptam officij possessionem aliquam illius muneris partem exercere; ergo etiam, priusquam fiat traditio corporum per actuale Matrimonium, ejusmodi actus non magis liciti sunt Sponsis, quam alijs solutis, sic enim necdum habent dominium in corpore alterius, atque ideo nullatenus etiam imperfectè possunt eo uti, utpote adhuc alieno.

Et verò, si benè consideretur, videtur plus esse periculi delectationis veneræ, & consensus in ipsam copulam inter Sponsoſ, qui ex ipsa spe, & desiderio futuri conjugij inter oscula, & amplexus majore libidinis

æstu commoventur, & propter factam conjugij promissionem aliquando plus audent, ac impudentiores sunt, quàm inter omnino solutos, qui respectum nullum ad copulam habent, vel quia eam non desiderant, vel quia prævident, se illam non obtenturos, unde communiter timorati Parentes, qui attendunt ad honestatem, voluntque vitare, quæ huic adversantur, nunquam solent permittere, ut Sponsæ de futuro cum Sponsis secretò, & seorsim versentur.

Unum adhuc noto circa hanc materiam, & propositionem Alexandri VII. supra allegatam, quod ubi in plerisque exemplaribus legitur *osculum habitum ob delectationem carnalem, & sensibilem*, Dominicus Viva in dicta propositione scribat *& sensualis*. Et verò hoc sensu debere intelligi, patet ex dictis n. 8. Unde addit dictus Author in citatam propos. n. 4. ad finem, ubi excusat delectationem merè sensibilem, aut sensitivam, sive tactivam, ut tactiva est: *Idemq; verum esset, si osculum inter virum, & mulierem haberetur ex ea tantum delectatione sensibili.* Merito tamen subjungit: *quia tamen moraliter impossibile est, quod hujusmodi oscula fiant ob delectationem sensibilem, & non habeatur etiam periculum delectationis sensualis, idcirco non est practicè probabile, quod hujusmodi oscula vacent lethali culpâ.* Ita Viva, & ego cum ipso.

O

Sectio